

27^e jaargang nr. 1 2021

BUURTBLAD DE DRASSIGE DRIEHOEK

DE TWEEDE WERELDOORLOG IN PASGELD EN 'T HAANTJE

BUURTVERENIGING DE DRASSIGE DRIEHOEK EN CONTACTGROEP RIJSWIJK-ZUID

**GRATIS
PROEFLES**

Dru Yoga is de perfecte manier om je lichaam & mind te ontspannen.

Deze vorm van yoga is zeer toegankelijk en legt de nadruk op vloeiende bewegingen die je stress en vermoeidheid wegnemen en je meer energie geven.

Je hoeft niet superfit te zijn!

LESTIJDEN

MAANDAG

9.00 – 10.30 uur

actieve yoga, incl thee

20.00 – 21.30 uur

yoga en meditatie

DINSDAG

20.00 – 21.30 uur

yoga en meditatie

*al deze lessen vinden plaats
op Jaagpad 126 Rijswijk.*

*Voor vragen of informatie kunt u geheel vrijblijvend contact opnemen met
Carla van der Meeden. Tel. 0648551956 of email carla@yogaforall.nl*

MEER INFORMATIE/LESTIJDEN WWW.YOGAFORALL.NL

BUURTVERENIGING

“De Drassige Driehoek”

Jaagpad 148-d, 2288 CN Rijswijk

@: info@dedrassigedriehoek.nl

Website: www.dedrassigedriehoek.nl

LID WORDEN?

Stuur een mail naar ikwordlid@dedrassigedriehoek.nl

Vermeld uw naam, voorletters, adres, woonplaats, e-mailadres, en liefst ook uw telefoonnummer. Wij nemen dan contact met u op. De jaarcontributie in 2021 bedraagt € 12,00.

BUURTBLAD

Het buurtblad verschijnt 2-3 keer per jaar.

Redacteur: Wilbert van Bijlert

@: buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com

Opmaak: Wendy van der Valk

@: buitekijf181@gmail.com

ADVERTEREN IN DIT BLAD?

Neem contact op via het e-mailadres van het buurtblad.

Stuur uw artikel, brief, suggesties, foto's etc. voor het volgende nummer voor 1 maart 2021 naar het e-mailadres van het buurtblad.

Het buurtblad is te downloaden via:

www.dedrassigedriehoek.nl/de-drassige-driehoek/buurtblad.

Hier vindt u ook eerdere nummers. De digitale versies zijn i.t.t. de gedrukte versies in kleur.

BUURTAPP

Wilt u worden toegevoegd, stuur dan een app naar Frank van Geest (06-12445653).

*Foto voorkant: Geallieerde intocht op de hoek van het Jaagpad en de Lange Kleiweg.
Op de achtergrond de Calvéfabriek, 8 mei 1945.
(F.W.H. Biegstraaten, collectie Haags Gemeentearchief)*

Het afgelopen jaar was het 75 jaar geleden dat Nederland bevrijd werd en de Tweede Wereldoorlog ten einde kwam. Over de periode 1940-1945 is veel bekend. Maar hoe was het leven destijds aan het Jaagpad? Hoe hebben de toenmalige bewoners van 't Haantje deze jaren beleefd? Wat waren de belangrijkste gebeurtenissen in onze buurt?

Om antwoord op deze vragen te krijgen, heb ik de afgelopen periode boeken over zowel de Tweede Wereldoorlog als de lokale geschiedenis gelezen, met een aantal oudere buurtbewoners gesproken en op het internet naar informatie gezocht. De meest bijzondere bron kreeg ik te leen van een buurtbewoner. Het is het oorlogsdagboek van Wout Tersmette, die destijds als middelbare scholier aan het Jaagpad woonde. Hij is de broer van de vorig jaar overleden mevrouw Cor Tersmette (zie het In memoriam in het buurtblad van mei jl.). Ruim 10 jaar geleden heeft hij zijn dagboek uitgetypt en in boekvorm uitgebracht voor zijn familie. Het dagboek beschrijft het dagelijkse leven, dat soms verrassend gewoon overkomt, maar ook de toenemende restricties en de alles overheersende honger tijdens de laatste maanden van de oorlog. Bijzonder is zijn beschrijving van 7 oktober 1944. Hij verhaalt dat hij bij spoorwegovergang 't Haantje wordt tegengehouden en met de andere passanten moet wachten. Hij hoort een paar schoten en mag na een kwartier verder lopen. De schoten blijken te komen van de fusillade van tien verzetsstrijders bij de overgang.

Het oorlogsmonument bij de spoorwegovergang is ter nagedachtenis aan hen opgericht. In dit blad vindt u een artikel over het dagboek en enkele fragmenten.

De impact van de Tweede Wereldoorlog op de overlevenden werd mij zeer duidelijk door het telefonische interview dat ik dit voorjaar had met Ilse Wijnberg-Brandt. Zij is een nicht van Anna Vilbach-Blom, één van de drie in een concentratiekamp vermoorde Joodse bewoners van Jaagpad 57. De struikelstenen die in 2017 in de stoep voor de woning geplaatst zijn, hebben als doel de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog nooit te doen vergeten. Het lijkt mij mooi als wij als buurt een vorm vinden de gedachtenis aan de drie vermoorde bewoners in leven te houden.

Maar dit blad gaat natuurlijk niet alleen over de geschiedenis, er is ook veel aandacht voor de buurtvereniging en ontwikkelingen in de buurt. Zo kunt u lezen over de nieuwe bewoners van de kinderboerderij en de vele activiteiten die de werkgroep Pasgeld heeft ondernomen.

VOORWOORD REDACTIE

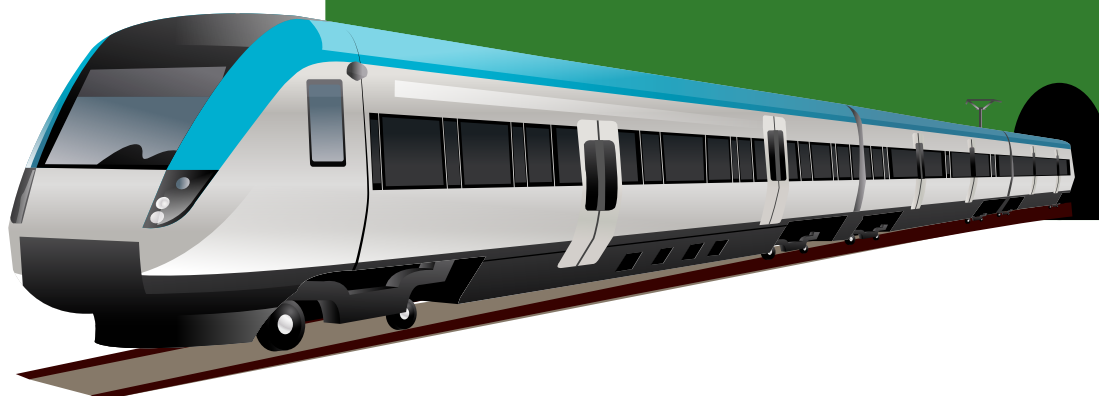
Ook is er aandacht voor de opening van de historische wandeling Elsenburg en Pasgeld (te downloaden via de app Rondje Rijswijk) en leest u over het belangrijkste buurtnieuws van de afgelopen maanden. De estafetterubriek 'Geef het stokje door' heeft een primeur. Voor het eerst staat in het buurtblad een bijdrage van een bewoner van de nieuwbouw tussen het spoor en de Prinses Beatrixlaan.

Hopelijk inspireert dit andere 'nieuwe' bewoners om ook een artikel voor het buurtblad te schrijven. Alle kopij is welkom! Dat geldt trouwens ook voor reacties op en suggesties voor dit blad.

Ik wens u veel leesplezier!
Wilbert van Bijlert

Het volgende buurtblad komt uit in het voorjaar. Stuur uw artikelen, reacties en/of suggesties graag voor 1 maart 2021 naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

In 2021 zal de tunnel tussen de Lange Kleiweg en de Laan van 't Haantje worden geopend en zal spoorwegovergang "t Haantje na 174 jaar worden afgesloten. Waar staat de spoorwegovergang voor u voor, wat zijn uw herinneringen? Misschien heeft u foto's van de spoorwegovergang waar een verhaal bij hoort. Stuur uw bijdrage graag voor 1 maart 2021 naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

autobedrijf **WEERHEIM**

Haantje 17, 2288 CV Rijswijk
Tel. 015 - 2146328

Autobedrijf Weerheim BV is een klein modern Bovagbedrijf, gespecialiseerd in Renault, dat tevens deel uit maakt van de Bosch CarService-organisatie. Wij zijn in staat u een compleet pakket aan te bieden dat alles beslaat wat met de auto te maken heeft. Zoals onder andere onderhoud, reparatie, verkoop nieuw en gebruikt, verhuur, leasing, schadeherstel, etc.

Openingstijden maandag tot en met vrijdag
08.00 tot 12.15 uur en 13.00 tot 17.30 uur
Zaterdag 09.30 tot 12.30 uur

INHOUDSOPGAVE

Colofon	3
Voorwoord redactie	4
Inhoudsopgave	7
Voorwoord voorzitter buurtvereniging	8
1.DE BUURTVERENIGING	9
Pannenkoekenmiddag met prijsuitreiking	9
Oproep: help mee met het digitaliseren van oude buurtbladen	11
Workshop Halloween pompoen maken	11
Prijsvraag voor kinderen t/m 12 jaar	13
2.DE BUURT	14
‘Geef het stokje door’	15
Opening historische wandeling Elsenburg en Pasgeld	17
Nieuwsoverzicht mei – november	21
Kinderboerderij De Drassige Driehoek	24
Werkgroep Pasgeld - Pasgeld in 2030: Hoe zou het dan zijn?	26
Egelhuisjes in Pasgeld	29
Veranderingen Pasgeld en ’t Haantje vanuit de lucht	31
Prijsvraag: win een jaarboek en een doos bonbons	31
3. THEMA: PASGELD EN ‘T HAANTJE TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG	34
Een kort overzicht	34
De struikelstenen voor Jaagpad 57	42
Interview met Ilse Wijnberg-Brandt	44
Het oorlogsdagboek van Wout Tersmette	46

VOORWOORD VOORZITTER BUURTVERENIGING

Beste mensen,

Wat duurt de coronatijd lang. Veel langer dan ik had gedacht. Ik weet nog dat ik 13 maart dacht: nou, Koningsdag, dan zal het wel weer opgetrokken zijn. Niet dus. We hebben geen keus, we houden ons gedeisd, en genieten van wat veilig kan. Er zijn merkwaardige bij-effecten: geen files meer, minder luchtvervuiling, er wordt meer gewandeld, en doordat we meer thuis zijn hebben we meer tijd voor een praatje.

Langzamerhand kennen we allemaal wel iemand die door corona is geveld. Ik geloof dat het in de buurt wel meevalt, maar het is serious business, dat is zeker. Voor de buurtvereniging betekent het dat -op een enkel dingetje na- alle activiteiten stil liggen. Alleen kinderactiviteiten zijn, met voorzichtigheid, mogelijk. Maar geen feestjes, geen buurtmaaltijd, geen pubquiz: saai, saai, saai. Ook voor de kaarters is het sneu: er kan niet worden geklaverjast en gebridget. En, helaas, het einde van de tunnel is nog niet in zicht.

Is er dan niets positiefs te melden?

Toch wel. Verschillende buurtgenoten hebben, door de Coronatijd, ons buurthuis als uitwijkmogelijkheid leren kennen. Zo hebben we in de zomer onderdak kunnen bieden aan enkele muzikanten voor wie hun vaste oefenruimte te klein was om veilig met elkaar te kunnen spelen. Het koor dat donderdags oefent heeft het voor elkaar gekregen om, met een nauwkeurig plan, stippen op de vloer en zingen in shifts toch door te oefenen. Een ander koor oefent 's zondagavonds doordat hun vaste oefenruimte niet meer geschikt was. En er wordt, ook al weer door een buurtgenoot, een cursus vaarbewijs gegeven. Allemaal dingen die wel kunnen, onder het regime van een maatwerkprotocol en vaste opstellingen.

Ik wens u toe dat u gezond blijft, en dat u, ondanks alle beperkingen, openingen blijft zoeken om er toch het beste van te maken. Ik hoop dat de buurtvereniging en het buurthuis daar snel weer een rol in kunnen vervullen.

Hans van der Kramer

VERSLAGEN

Pannenkoekenmiddag met prijsuitreiking

Traditiegetrouw vond op de donderdag voor de zomervakantie, dit jaar was dat 16 juli, een pannenkoekenmiddag plaats. Bijna 40 kinderen en ruim 20 ouders aten mee van de stapels versgebakken pannenkoeken.

Tijdens de middag werd ook de winnaar van de prijsvraag uit het voorjaarsnummer van het buurtblad bekendgemaakt. De vraag luidde: hoeveel stenen, houten of metalen haantjes zie je in voortuinen van huizen aan 't Haantje. De zussen Billy en Lou, zelf woonachtig aan 't Haantje, waren de winnaar. Zij hadden 20 hanen ontdekt en precies opgeschreven waar deze te vinden zijn.

Als prijs ontvingen zij een kaart voor tien bollen ijs van chocolaterie de Lelie in Delft. De andere aanwezige deelnemers aan de prijsvraag ontvingen een bon voor één ijsje bij de Lelie.

Billy en Lou, de prijswinnaars!

HEIJBERS VERKLEIJ HOVENIERS

• **ONTWERP** • **AANLEG** • **ONDERHOUD** •

Postbus 81
2675 ZH Honselersdijk
Shaun 06-81486633
Bas 06-41517857
info@heijbersverkleij.nl

WWW.HEIJBERSVERKLEIJ.NL

/HVMHOVENIERS

Oproep:
help mee met het digitaliseren van oude buurtbladen

Van verschillende buurtbewoners heb ik oude nummers van het buurtblad (te leen) gekregen. Het oudste nummer komt uit 1985. De buurtbladen geven een mooi beeld van onze buurt door de tijd heen. Zo is te lezen over de aanschaf van een nieuwe veerpont, de nieuwbouw op de plaats waar stomerij Pasgeld lag en de jaarlijkse carnavalsviering in het buurthuis.

Het lijkt mij aardig als de bladen worden gedigitaliseerd en vervolgens op de website van de buurtvereniging worden geplaatst. Hierdoor zijn ze voor iedereen te lezen. Wie heeft tijd (een aantal) buurtbladen te scannen? Dat kan gemakkelijk met een smartphone of een 3-in-1 printer. Stuur graag een mail naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

Alvast bedankt!
Wilbert van Bijlert

Workshop Halloween pompoen maken

Hoewel er bijna geen activiteiten mogelijk zijn in verband met de maatregelen rondom het Coronavirus hadden we toch iets in de herfstvakantie wat wel door kon gaan.

In kleinere groepen, zodat de tafels voldoende uit elkaar konden staan, zijn kinderen tot 12 jaar aan de slag gegaan met het maken van een oranje Halloween pompoen.

Bij binnenkomst kreeg iedereen een tafel aangewezen waar oranje pompoenen op klaar stonden met een viltstift erbij. Eerst werd met de viltstift het hoedje getekend wat er vervolgens afgesneden werd.

Voor onderhoud en schilderwerken

Schilder en Sauswerk
Glas en Renovlies plakken
Klein onderhoud
Toiletrenovatie
Tuinonderhoud

www.fmklussenbedrijf.nl
info@fmklussenbedrijf.nl
tel: 0655-950388

Met een lepel moesten de kinderen de pompoen helemaal uithollen en daarna de ogen en mond, of wat ze leuk vonden, op de buitenkant tekenen. Met een beetje hulp werden de ogen en mond uitgesneden. Het hoedje paste dan weer precies op de uitgeholde pompoen waardoor het met een theelichtje erin een gezellige,

griezelige, Halloweenpompoen werd. Het was erg gezellig en natuurlijk was er ook wat lekkers te eten en te drinken. De kinderen gingen met hun eigen pompoen en wat griezelige snoepjes tevreden weer naar huis.

Michelle Ruymbeke

prijsvraag voor kinderen t/m 12 jaar

Ook in dit buurtblad is er weer een kaart voor 10 bollen ijs te winnen, beschikbaar gesteld door de chocolaterie de Lelie. Daarnaast ontvangen de eerste vijf inzenders een bon voor een ijsje bij de Lelie.

De meeste huisnummers zijn zwart en staan op een wit emailen plaat. Maar soms hebben huisnummers een andere kleur. De vraag luidt dan ook:

Hoeveel huizen aan het Jaagpad (tussen herberg Vlietzig en de hoek met de Lange Kleiweg) hebben een andere kleur huisnummer, bijvoorbeeld rood, blauw of wit? Stuur je antwoord voor 1 maart 2021 naar

buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com. Zet daarbij ook de huisnummers van de huizen met een afwijkende kleur huisnummer.

En let op: het gaat om de kleur van het nummer, niet om de kleur van de plaat.

2. DE BUURT

Beste buurtgenoten!

Mijn naam is Kelly, samen met Ab en onze kinderen Eden en Meaven woon ik in de Van Hardenbroeklaan. Tijdens het begin van de coronagolf, net na de sluiting van de scholen, kwam ik op een idee. Kinderen hebben beweging nodig en daarom heb ik het bedrijf Double Sports uitgenodigd om eens langs te komen. Double Sports is van een vriend van mij, het organiseert sport- en spelactiviteiten voor het onderwijs, de kinderopvang, welzijnsinstanties en gemeenten. Alle activiteiten van Double Sports worden verzorgd door sportprofessionals die sport en spel kunnen onderwijzen aan jong en oud. In samenwerking met Double Sports is het gelukt een aantal sport- en spelactiviteiten te organiseren voor alle kinderen uit de buurt!

Op maandag, woensdag en vrijdag kwam meester Dhrun, de sportdocent, verschillende weken achter elkaar, fantastische spellen doen met de kinderen. Van levend ganzenbord en estafette tot aan verschillende parcours. Ook werden er medailles gewonnen. De kinderen vonden het geweldig. De activiteiten vonden plaats op het grasveld bij de kinderboerderij.

Tot de zomervakantie heeft dit wekelijks plaats gevonden. Als superafsluiter was er een springkussenfeest! Voldaan van alle glimlachen kijk ik terug naar een mooie herinnering in deze bijzondere tijd.

Kelly Lindenhof

GEEF HET STOKJE DOOR

In Pasgeld staan ruim 200 woningen en in 't Haantje, vooral door de nieuwbouw, al meer dan 300. Maar wie wonen er achter die ruim 500 voordeuren? In deze rubriek stelt een buurtbewoner zich voor en vertelt wat hij/zij van de buurt vindt. Aan het einde geeft hij/zij het stokje door aan iemand anders uit de wijk. In het nummer van februari kwam Mirjam van Donselaar aan het woord. Zij gaf het stokje door aan Marjolijn Verleur-Horsselenberg.

De zoons van Mirjam en Marjolijn zitten op dezelfde school en zij zwemmen allebei op de zaterdagochtend bij D'Elft. De vraag die we volgens Mirjam zeker aan Marjolijn moesten stellen luidt: had je - als bewoner van de nieuwbouw in Rijswijk Buiten - wel eens heeft gehoord van "De Drassige Driehoek"?

1. Had je wel eens van buurtvereniging en buurthuis 'De Drassige Driehoek' gehoord?

Zo ja, wat weet je ervan?

Ja, dat heb ik zeker. De oom van mijn man heeft lang aan de Lange Kleiweg gewoond en vertelt nog vaak over de Drassige Driehoek. Nu woont hij hier in het appartementencomplex aan de Laan van 't Haantje. Helaas is het ons nog niet gelukt bij de Drassige Driehoek langs te gaan.

2. Wanneer ben je in onze buurt komen wonen en waarom heb je voor de buurt gekozen?

Wij zijn hier in november 2018 komen wonen aan de Parelgraslaan. Wij hebben gekozen voor deze buurt omdat het centraal is, de huizen duurzaam zijn en het huis ons aansprak. Eigenlijk kwam het gewoon op ons pad, we woonden hiervoor in Delft met onze twee zonen van nu 9 en 12. Ik fiets al heel lang door Sion/'t Haantje/Pasgeld (eerst naar de middelbare school vanuit Rijswijk en daarna naar mijn werk). Bovendien had de familie van mijn man vroeger een tuin op Sion. Dus voelde het een beetje als thuiskomen.

3. Wat vind je de leuke punten van onze buurt?

Het is een kinderrijke buurt met leuke mensen en fijne huizen. De mix van nieuw en oud vind ik ook leuk. Er wordt ontzettend veel nieuw gebouwd, maar gelukkig heb je ook oudere woningen, zoals het huis van onze overburen aan de Ockenburger Tientweg. Daarnaast heb je natuurlijk de oudere huizen aan 't Haantje, de Lange Kleiweg en het Jaagpad. Mijn zoon noemt het oudere huis aan de overkant liefdevol "het huis in de wildernis". Met mijn jongste zoon speel ik geocaching, een spel op de smartphone waarbij je buiten geocaches, verstopplaatsen, moet vinden. We zijn er achter gekomen dat er best wat geocaches in onze buurt liggen.

4. En wat zijn de mindere punten, wat zou beter kunnen?

Er zijn altijd punten om te verbeteren. Maar laat ik voorop stellen dat wij het als gezin fijn hebben in de wijk. Er zijn wel weinig speelmogelijkheden voor de kinderen. Het is natuurlijk een wijk in aanbouw maar we hebben nu 1 speeltuintje voor kleine kinderen tot 6 jaar in de wijk. Voor de oudere kinderen is er één tijdelijke tafeltennistafel die nu weer weg moet i.v.m. de bouwwerkzaamheden. Gelukkig is men nu bezig de tijdelijke school te bouwen; in het weekend kunnen de kinderen daar dan hopelijk voetballen. Het is jammer dat we geen directe toegang tot het park hebben vanuit de wijk en dat de geplande speelmogelijkheden voor de oudere kinderen nog niet worden gerealiseerd. Dat zou echt fijn zijn. Bovendien hoop ik voor de bewoners die nog gaan komen, dat de gemeente het beleid m.b.t. de scholen gaat aanpassen zodat alle kinderen in de basisschoolleeftijd in de wijk naar school kunnen. Dat zat er voor mijn kinderen helaas niet in.

5. Wat is je beste herinnering aan iets dat je hebt meegemaakt in de buurt en waarom?

Deze periode is lastig, met COVID-19. Tijdens de eerste lockdown vond ik het mooi om te zien dat, geholpen door het mooie weer, met Pinksteren, Hemelvaart en Koningsdag een aantal oudere kinderen elkaar beter leerde kennen en begonnen samen te spelen, te chillen en lol te maken. Het is lastig voor hen in een nieuwe wijk: vrienden uit de oude wijk zijn er niet meer om even langs te gaan en iedereen zit op een andere school.

6. Aan wie geef je het stokje door en welke vraag moeten we hem/haar zeker stellen?

Ik geef het stokje door aan Jo-Ann, zij woont aan de Zwenkgrasstraat en onze zonen hockeyen samen in de Jongens C2 van DHTC Ring Pass Delft. Vraag aan Jo-Ann: Welke activiteit zouden we in de wijk moeten organiseren?

OPENING WANDELING RONDJE RIJSWIJK - HERBERG VLIETZIGT

Op Open Monumentendag, zaterdag 12 september, vond in herberg Vlietzig de feestelijke opening van de nieuwste route van de app Rondje Rijswijk plaats: de historische wandeling Elsenburg en Pasgeld. Wim Dammers, secretaris van de Historische Vereniging Rijswijk, gaf een toelichting op de app Rondje Rijswijk. Vervolgens vertelde Michele Ruymbeke, secretaris van de buurtvereniging, de ruim 30 aanwezigen over de activiteiten van de vereniging en het belang van het buurthuis. Hierna opende wethouder Besteman met een druk op haar telefoon de wandeling officieel.

Voordat er gewandeld werd, was er nog wel tijd voor koffie. Hierbij werden speciale petit fours met het logo van Rondje Rijswijk geserveerd. Ronald Leenheer van herberg Vlietzig had deze speciaal voor de opening laten maken. Hierna startte de rondleiding o.l.v. de maker van de route, Wilbert van Bijlert. In zowel Groot Rijswijk, het Rijswijks Dagblad als de Delftse Post zijn artikelen over de wandeling verschenen.

De app Rondje Rijswijk' is een bijzondere nieuwe manier om Rijswijk en de directe omgeving te ontdekken, door middel van een app op de smartphone.

Op de app zijn diverse rondleidingen opgenomen, die zowel te voet als op de fiets zijn te volgen. Deze app is een initiatief van de Historische Vereniging Rijswijk en is gratis te downloaden via de appstore van Apple en Google.

De wandeling Elsenburg en Pasgeld start bij herberg Vlietzig. Tijdens de wandeling, die ook als audiotour beschikbaar is, komt de gebruiker meer te weten over de voormalige buitenplaatsen, de trekvaart en de tuinbouw.

DE BUURT

Op 14 oktober zou een rondleiding voor buurtbewoners plaatsvinden. Een dag eerder waren de coronamaatregelen aangescherpt waardoor de wandeling is geannuleerd. In 2021 zal de rondleiding alsnog plaatsvinden.

Wethouder Johanna Besteman tijdens de opening (Foto: Wendy van der Meide)

Volgende pagina: De poster van de wandeling

Wandeling Elsenburg en Pasgeld

De geschiedenis van deze twee groene buurten is grotendeels bepaald door hun ligging langs de Vliet. Tijdens de wandeling komt u meer te weten over de voormalige buitenplaatsen, de trekvaart en de tuinbouw. Halverwege de wandeling is de Oude Kerk van Delft te zien.

De wandeling begint en eindigt bij Herberg Vlietzicht.

Download gratis de App Rondje Rijswijk voor deze wandeling met een looptijd van ongeveer 1 uur.

Wandelingen en fietstochten in en om Rijswijk

'Rondje Rijswijk' is een bijzondere, manier om Rijswijk en haar directe omgeving te ontdekken.

Rijswijkse organisaties op het gebied van cultuur, natuur, historie en welzijn bieden diverse gratis rondleidingen aan. Te voet of met de fiets.

Een App voor jong en oud.

Rondje Rijswijk

De app is ontwikkeld vanuit de werkgroep Open Monumentendag van de Historische Vereniging Rijswijk en met steun van de gemeente Rijswijk.

Hoe werkt de app

Download de app gratis via Google Play of via de App Store. Nadat de app op de smartphone staat kan er een keuze gemaakt worden tussen wandelingen en fietstochten.

Om het gebruik van internet tijdens de tocht te vermijden kan de wandeling of fietstocht vooraf gedownload worden. Na de tocht kan deze ook weer van het toestel worden verwijderd.

Bij de route staat met symbolen aangegeven wat voor soort tocht het is, de afstand, de tijdsduur en het aantal stops dat de tocht heeft.

Ook een route op de app?

Rondje Rijswijk biedt plaatselijke organisaties op het gebied van welzijn, natuur, cultuur en historie de mogelijkheid wandel- of fietstochten op deze app tegen geringe kosten te laten opnemen. Interesse gewekt? Stuur dan een bericht naar rondjerijswijk@uitrijswijk.nl

VAN OOSTEROM & VERHAGEN

Willemsstraat 27
2282 GB Rijswijk

t (070) 399 50 01
e assu@ovmak.nl

www.ov-verzekeringen.nl

VAN OOSTEROM & VERHAGEN

Willemsstraat 27
2282 GB Rijswijk

t (070) 399 50 01
e assu@ovmak.nl

www.ov-verzekeringen.nl

H*oogduyn* schildersbedrijf

Jaagpad 148
2288 CN Rijswijk
Fax 015-2127204

Telefoon 015-2122191
Mobiel 06-53812815

E-mail : f.a.m.hoogduyn@ziggo.nl

NIEUWSOVERZICHT MEI - NOVEMBER

Het vorige buurtblad verscheen in mei. Wat is er sinds die tijd in de buurt gebeurd? Op basis van de buurtapp, de Groot-Rijswijk en het Rijswijks Dagblad vindt u hieronder een overzicht.

MEI

Mei: De coronamaatregelen worden versoepeld. De scholen gaan weer open.

Mei-heden: De oever van de Vliet aan de kant van het Jaagpad wordt vernieuwd. De werken beginnen op de hoek met de Kerstanjewetering ('t Haantje). Begin oktober wordt begonnen aan de oever ten noorden van de Pasgeldlaan.

Tussen het Jaagpad en het Elsenburgerbos

JUNI

Juni: Het buurthuis gaat weer open.

13 juni: De werkgroep Pasgeld organiseert een wandeling voor raadsleden vanaf herberg Vlietzicht naar de Pasgeldlaan. Bij veel huizen langs de route hangt de poster 'Omarm het groen' van de werkgroep achter een raam.

Oeverwerkzaamheden aan de kant van het Jaagpad

22 juni: Een auto die geparkeerd staat in de buurt van Jaagpad 22 brandt 's nachts af. In dezelfde periode zijn er ook enkele brandstichtingen in Leidschendam. De politie onderzoekt of er een verband bestaat.

16 juli: Pannenkoeken eten in het buurthuis

Logeergelegenheid aan het Jaagpad

**Beste buurtbewoners,
Vindt u het ook zo gezellig als familie/en of vrienden op bezoek komen? En vindt u het nog gezelliger als zij blijven slapen maar er om wat voor reden dan ook geen gelegenheid voor is! Dan hebben wij voor u de oplossing in de vorm van een comfortabele logeergelegenheid.**

**Loopt u eens langs of neem met ons contact op,
wij kunnen u misschien wel helpen.**

**Met vriendelijke groet,
Claire Heijbers,
Jaagpad 51, 2288CG Rijswijk, Tel: 0641211420,
claireheybers@hotmail.com**

SEPTEMBER

12 september. Open Monumentendag: Opening van de historische wandeling Elsenburg en Pasgeld door wethouder Besteman. Zie ook www.grootrijswijk.nl/nieuws/nieuwsflits/1008720/pasgeld-trots-op-eigen-buurtwandeling

18 september: Twee afvalcontainers aan het Jaagpad branden af.

20 oktober: José en Ronald Leenheer, eigenaren van herberg Vlietzig, laten weten dat de herberg per 1 januari 2021 zal sluiten. Door de coronamaatregelen hebben zij, na een zwaar 2020, geen gezond financieel vooruitzicht voor het volgende jaar. Zie ook www.grootrijswijk.nl/nieuws/algemeen/1018899/herberg-vlietzig-sluit-de-deuren-per-1-januari-2021

NOVEMBER

11 november: Dit jaar wordt vanwege de coronamaatregelen geen Sint Maarten viering door de buurtvereniging georganiseerd.

17 november: In de gemeenteraad presenteert wethouder Jeffrey Keus het concept hoofdplanstructuur Pasgeld. Onderdeel zijn de proefverkaveling Pasgeld West en een schetsmatige invulling pasgeld Oost. De werkgroep Pasgeld geeft tijdens de presentatie aan wat voor haar belangrijk is. De getoonde presentatie is te vinden op <https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Rijswijk/c32604b5-640e-4ca9-9ab0-da45e905327f>.

Het slagenlandschap (Foto: gemeente Rijswijk)

19 november: Wethouder Armand van der Laar maakt bekend dat het cultuurhistorische slagenlandschap ten zuiden van herberg Vlietzig blijft bestaan. De werkgroep Pasgeld heeft zich hier voor ingezet. Vanuit Rijkswaterstaat was voorgesteld het weidelandschap vanwege de geplande verbreding van de A4 te veranderen in een waterberging. Om tegemoet te komen aan de wens van Rijkswaterstaat zullen de sloten worden verbreed. Zie ook www.grootrijswijk.nl/nieuws/nieuwsflits/1024955/-we-bouwen-niet-alles-in-rijswijk-vol-

KINDERBOERDERIJ DE DRASSIGE DRIEHOEK

Even weer een kleine update want er is altijd wat te beleven op de kinderboerderij. Jullie hebben ze vast al zien zwemmen of lopen, de twee nieuwe Indische loopeenden. Als het etenstijd is, trekken ze een sprintje alsof hun leven ervan af hangt. Verder gaan ze lekker hun eigen gang. Maar ze gaan altijd samen op pad en zwemmen lekker in de slootjes rond. We hopen nog lang van ze te kunnen genieten.

Harry de haan moeten we helaas missen op de kinderboerderij, hij liet zich een beetje ondersneeuwen bij ons met al die haantjes en kippen die van zich afpikken. Hij is zo lief als hij groot is. Hij ziet er stoer uit maar is een enorme lieverd. Gelukkig heeft hij zijn plekje tegenover de kinderboerderij bij Nancy gevonden. Daar wordt hij heerlijk vertroeteld en heeft hij zijn eigen harem. Beter kan hij zich niet wensen.

Maar nieuwe aanwinsten zijn er natuurlijk ook weer op de kinderboerderij. Wederom heeft dezelfde kip als vorig jaar het voor elkaar gekregen om weer in september nog even twee eitjes uit te broeden. De kuikens lopen inmiddels alweer lekker zelfstandig te scharrelen. Ze doen het prima. De drie Noord-Hollandse blauwe hennen van Hans en Marieke doen het uitstekend bij ons, die hebben hun plek wel gevonden. Ze zijn ook prachtig om naar te kijken. Echt een aanwinst voor de kinderboerderij.

DE BUURT

De stal ziet er ook weer top uit, lekker in de verf gezet, het was even een klusje maar dankzij de vrijwilligers ziet het er weer prachtig uit. Dus helemaal klaar voor de winter.

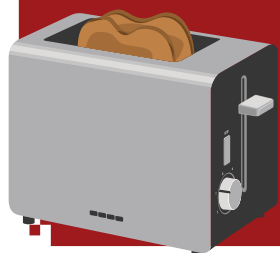
Anne Boting

Blijf uw kapotte apparaten a.u.b. bij ons inleveren, daar steunt u ons enorm mee.

U kunt ons ook steunen via onze Stichting Blij in de wei:

NL96 INGB 0009 3564 64.

Leuk als je ons volgt op facebook (Kinderboerderij De Drassige Driehoek) of via Instagram.

WERKGROEP PASGELD - PASGELD IN 2030: HOE ZOU HET DAN ZIJN?

Hoe zal Pasgeld eruitzien in 2030, dus over 10 jaar? In de visie van de projectontwikkelaars (Pasgeld Connects) is Pasgeld dan tot aan het Elsenburgerbos verstedelijkt. Een in niets van andere moderne nieuwbouwwijken te onderscheiden woonwijk, met duizenden woningen, sterk verdicht, hoogbouw tot 40 meter langs de verbrede Lange Kleiweg, ontsloten met een extra brug over de Vliet. Een treinstation en winkelcentrum ter hoogte van het nieuwe spoorwegviaduct en tramrails voor de deur. Pal naast Pasgeld en de verbrede A4 bereiken de woontorens in het havengebied een hoogte van 120 meter. De kantorenwijken Plaspolder en Hoornwijk zijn nog steeds desolaat en leeg.

Een fictief scenario? Je zou het hopen, maar ook de gemeentelijke mobiliteitsnota spreekt van een “max variant” waarbij Pasgeld Oost, Pasgeld West, het TNO-terrein en het weidelandschap volledig zijn bebouwd. Er vindt momenteel een haalbaarheidsstudie plaats voor een nieuw station, dat alleen levensvatbaar lijkt wanneer van een enorme en geconcentreerde bevolkingsgroei wordt uitgegaan. De Werkgroep Pasgeld streeft naar een andere ontwikkeling. We zien Pasgeld als een blauw-groene buffer tussen Delft en Den Haag. Een gebied waar Rijswijk trots op zou moeten zijn. Belangrijk voor biodiversiteit en klimaat, essentieel groen voor

bewoners en een groeiende groep van omwonenden, recreanten en forensen. Een gebied met grote cultuurhistorische waarde (zoals onlangs nog onderstreept door de prachtige nieuwe wandel-app “Rondje Rijswijk”). We zien Pasgeld als een gebied dat we moeten behouden én versterken. Door onder andere het aanplanten van extra bomen, versterking van de recreatieve functie, opvang van water, het behoud van vrije uitzichten, en vergroting van het aantal soorten planten en dieren. We denken dat Pasgeld in 2030 nog veel mooier, groener én voor iedereen belangrijker kan zijn dan vandaag.

Natuurlijk moeten we realistisch blijven en dat zijn we ook. We brengen partijen bij elkaar die nog niet eerder met elkaar spraken (zoals gemeente, hoogheemraadschap, provincie, projectgroep A4), denken na over alternatieven (bijvoorbeeld woningbouw in de structureel leegstaande Plaspoelpolder, met een prima, al bestaande verkeersinfrastructuur), kweken bewustwording bij politieke partijen en werken mee aan een nog mooier en groener gebied.

Laten we Pasgeld als laatste stuk aaneengesloten groen behouden en verbeteren. Eenmaal bebouwd is er geen weg meer terug. Voor meer informatie verwijzen we u graag naar onze website www.pasgeldnatuurlijk.com waar ook onze laatste nieuwsbrief op staat. Ontvangt u onze nieuwsbrief graag op email? Laat het even weten aan werkgroepasgeld@gmail.com. Ook als u ideeën heeft over de ontwikkeling van Pasgeld, kunt u dit e-mailadres gebruiken. Kijk ook eens op onze sociale media-kanalen; Facebook, Instagram en Twitter (@pasgeldnatuurlijk / @pasgeld). Dat is alleen al de moeite waard vanwege de prachtige foto's en filmpjes van dit unieke gebied.

Namens de Werkgroep Pasgeld,
Wendy en Ernst

Wij vragen u om uw steun te betuigen met het plaatsen van een handtekening. Dit kan via de petitieknop op onze website (www.pasgeldnatuurlijk.com) of via de link op onze Twitter kanaal (@pasgeld). Deze online petitie is hetzelfde als de papieren handtekeningenlijst waarmee we al eerder langs de deuren zijn gegaan. Dus mocht u de papieren versie al hebben getekend dan graag niet meer de online petitie tekenen. Misschien kent u ook andere plaatsgenoten die hier in de omgeving graag komen recreëren. Zou u hen op onze petitie willen wijzen? Onze dank is groot.

AMJ SCHILDERWERKEN

Bent u op zoek naar een goede schilder?
AMJ Schilderwerken heeft alles in huis
om aan uw wensen te voldoen.

AMJ Schilderwerken schildert uw
woning, bedrijfsruimte, VvE's
monumentaal pand of wat u maar wilt.

Samen met u bespreken wij wat er
gedaan moet worden en wanneer het
klaar moet zijn. Ik ben pas tevreden als
u tevreden bent.

- **Schilderwerk binnen & buiten**
- **Klein onderhoud: houtrot**
- **Behangen alle soorten**
- **Vloer coaten**

www.amj-schilderwerken.nl

info@amj-schilderwerken.nl

Ab Memisev 06-10733402

EGELHUISJES IN PASGELD

Egels zijn nuttige dieren. Zij eten veel schadelijke insecten, regenwormen en slakken. Omdat hun leefomgeving onder druk staat en hun aantal achteruitgaat, staat de egel op de lijst van beschermde dieren in de natuurbeschermingswet.

Om ervoor te zorgen dat de egels in onze buurt een goed onderkomen hebben, zijn op zaterdag 15 november door acht kinderen uit de buurt een paar egelhuisjes in het veld tussen de Lange Kleiweg en de van Hardenbroeklaan geplaatst. Allereerst werden een aantal rieten manden zijdelings neergelegd.

*Het plaatsen van de egelhuizen
(Foto's: Aart van der Rest)*

Vervolgens werden deze gevuld met meegebrachte bladeren en als laatste afgedekt met takken. De huisjes zijn niet alleen bestemd voor egels uit de buurt: waarschijnlijk zal binnenkort een egel uit de egelopvang bij de egelhuizen worden vrijgelaten.

La plus petite ville du monde

Lente of zomer in de Ardennen? Natuurlijk!!

Dat kan! Op minder dan 3 uur rijden voor een week, weekend of midweek te huur voor cultuur-, natuur- en sportliefhebbers: Vakantiehuis voor 5 - 6 personen in een prachtig deel van de Ardennen. Vlakbij Durbuy, het zeer romantische kleinste stadje van België, waar het leuk is om rond te kijken en waar je heerlijk kunt eten. Er zijn uitgebreide mogelijkheden voor wandelen, fietsen, golfen en kanoën. Het huis is volledig ingericht: verwarming, prima bedden, tv, radio, cd-speler, dvd, magnetron, koelkast en veel boeken en tijdschriften. Huurprijs vanaf 49 euro per nacht, met een minimum van drie nachten. Voor verdere informatie: Kees Duijvestein, Telefoonnr. 06 26 17 06 06 duijvestein@gmail.com

Praktijk voor speltherapie

Jaagpad 142

015 - 7850605

mvdkramer@speltherapierijswijk.nl

Vanaf augustus 2011 werk ik als speltherapeut nu ook aan huis.

Speltherapie is een hulpmiddel om kinderen, van 4 tot 12 jaar, individueel te helpen met sociaal-emotionele problemen en/of ontwikkelingsproblemen en/of gedragsproblemen.

Het spel geeft de mogelijkheid aan kinderen om opgedane ervaringen uit te spelen, spanning te ontladen, belemmeringen te verwerken en zichzelf en zijn situatie op een andere manier te beleven. Spel is een communicatiemiddel van een kind, daarnaast is er in de therapie ruimte voor creativiteit en gesprek. Wilt u een keer kennis maken, dan bent u van harte welkom.

Meer informatie vindt u op de website: www.speltherapierijswijk.nl

Marieke van der Kramer - de Vries

VERANDERINGEN PASGELD EN 'T HAANTJE VANUIT DE LUCHT

Op de website www.topotijdreis.nl zijn digitale luchtfoto's te zien vanaf 2006 tot nu. Er kan zeer gedetailleerd gezocht worden, zelfs op straatniveau. Voor de buurten Sion en 't Haantje is heel mooi te zien hoe de tuinbouwbedrijven vanaf 2010 worden gesloopt, de grond bouwrijp wordt gemaakt en er vervolgens woningen gebouwd worden. Kortom, zeer de moeite waard om eens te bekijken.

Prijsvraag: Win een jaarboek en een doos bonbons

Aan de website www.topotijdreis.nl (zie hierboven) is ook een prijsvraag gekoppeld. De winnaar ontvangt het net verschenen jaarboek 2020 van de Historische Vereniging Rijswijk (t.w.v. €19,95) en een doos bonbons.

De vraag luidt als volgt: Aan de westkant van het spoor, op de grens met het Wilhelminapark, was tot enkele jaren geleden volkstuinvereniging Tot Ons Genoegen gevestigd (op bovenstaande foto precies in het midden).

Vanwege de bebouwing in 't Haantje zijn zij verhuisd naar een andere locatie in Rijswijk. Op www.topotijdreis.nl is goed te zien dat het ene jaar er nog volkstuinten waren en het jaar daarop alleen een vlakte.

Wat was het laatste jaar waarop de huisjes en tuinen van de vereniging te zien waren? Was dat a. 2015, b. 2016 of c. 2017? Stuur uw antwoord voor 1 maart 2021 naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

DE BUURT

DE BUURT

3. THEMA: PASGELD EN 'T HAANTJE TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG

Onderstaande informatie heb ik de afgelopen maanden verzameld en geschreven. Ik realiseer mij dat de Tweede Wereldoorlog voor velen, ook na 75 jaar, een gevoelig thema is en hoop de juiste woorden te hebben gebruikt. Reacties en aanvullende informatie kunt u mailen naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com. Mogelijk zal op termijn een aanvulling op de website van de buurtvereniging verschijnen.

Wie in de jaren '30 over de Lange Kleiweg richting Delft fietste, reed het grootste gedeelte tussen weilanden met her en der een boerderij. Het merendeel van de 15.000 inwoners van Rijswijk woonde in het centrum en wijken daar omheen. De zuidkant van Rijswijk was van oudsher een agrarisch gebied. In de buurt van de gemeentegrens met Delft nam de bebouwing toe. Langs 't Haantje lagen enkele boerderijen, tuinbouwbedrijven en woningen.

Het Jaagpad in de jaren '30

Aan het Jaagpad was tussen 1910 en 1920, vanaf de huidige Pasgeldlaan tot aan de kruising met de Lange Kleiweg, een lint van beneden- en bovenwoningen gebouwd. Deze werden voornamelijk bewoond door medewerkers van de fabrieken in Delft-Noord en de tuinbouwbedrijven in de omgeving. Boodschappen konden worden gedaan in de buurtwinkels aan het Jaagpad, er was een café ('t Haantje) en lopend of met de fiets, al dan niet via de veerpont, gingen de mensen naar werk en school.

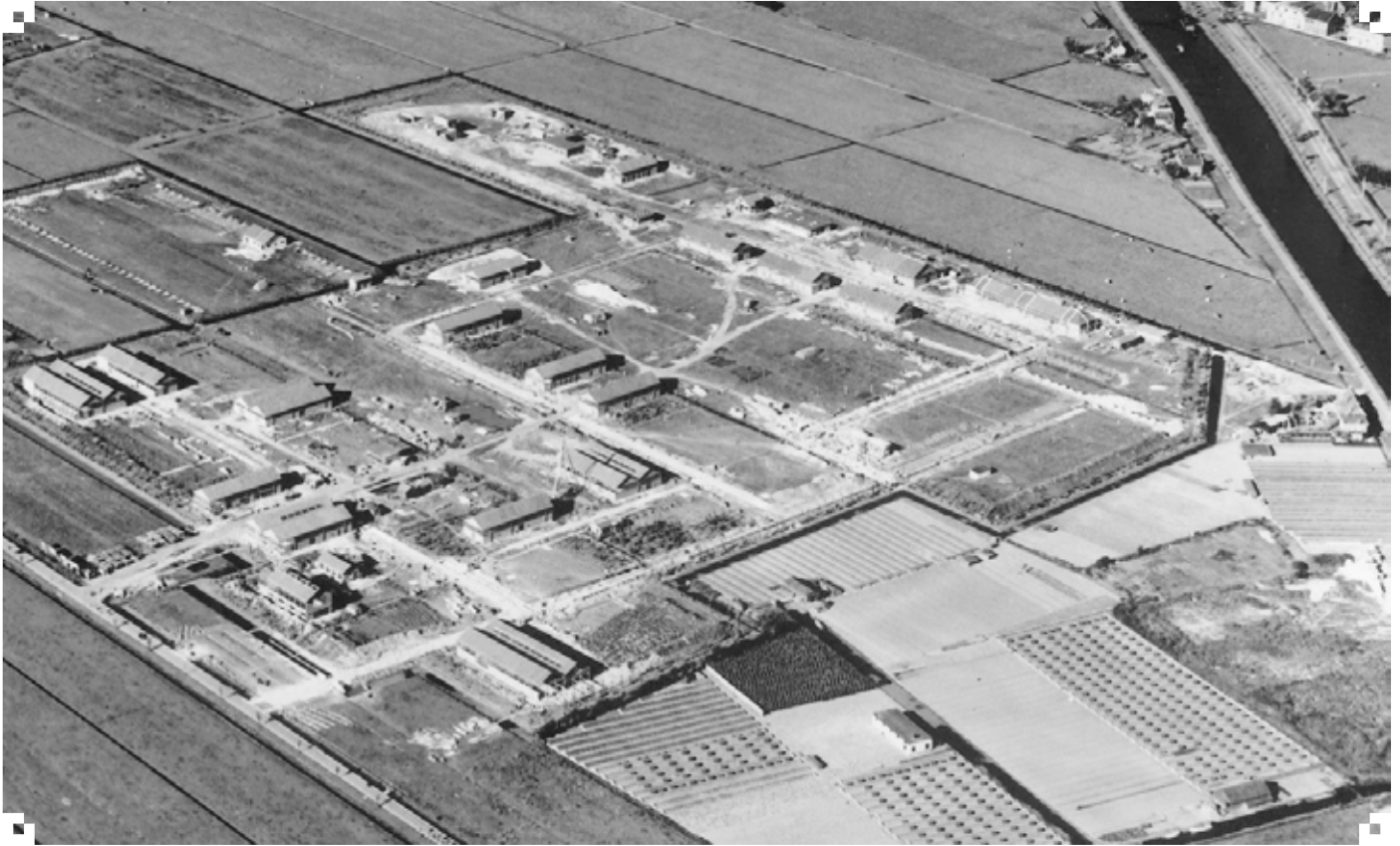
*Volgende pagina: Luchtfoto van de Engelse luchtmacht van 7 april 1945
Te zien zijn de Vliet (rechtsboven), de Lange Kleiweg en de spoorlijn (in het midden) en
't Haantje (rechtsonder). Links is boerderij Paulineburgh te zien,*

*rechtsboven in het midden is nog net boerderij Vlietzicht zichtbaar. In het midden ligt het in 1939 geopende complex dat tegenwoordig grotendeels onderdeel uitmaakt van TNO. (Royal Airforce, collectie Haags Gemeentearchief).
De foto is te downloaden van de website van het Haags Gemeente archief.
Door vervolgens in te zoomen zijn veel details zichtbaar*

De rust in de buurt stond in scherp contrast met (internationale) economische en politieke ontwikkelingen. De economische crisis van 1929 trof velen en ook in Nederland nam de werkloosheid snel toe. In veel landen wonnen sinds de jaren '20 nationalistische, fascistische partijen terrein. In Duitsland leidde dat er toe dat in 1933 Adolf Hitler aan de macht kwam. Ook in Nederland vonden partijen die orde en nationale gemeenschap voorstonden steeds meer gehoor. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1935 behaalde de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB) op nationaal niveau acht procent van de stemmen, in Rijswijk bedroeg het percentage dertien procent.

De snelle opbouw van het Duitse leger en Hitlers aanspraken op voormalig Duitse gebieden brachten de vrede in Europa in gevaar. In Nederland groeide dat besef pas halverwege de jaren '30. Tot dan toe vertrouwde het overgrote deel van de bevolking en de politiek erop dat Nederland bij een mogelijk nieuw conflict neutraal zou blijven, net als dat tijdens de Eerste Wereldoorlog was gelukt. Gevolg was dat er in de eerste decennia van de 20e eeuw weinig in de Nederlandse defensie werd geïnvesteerd. Veel materiaal was daarom verouderd. Nadat Hitlers politiek als gevaar voor de neutraliteit werd gezien, ging de defensiebegroting omhoog. Maar het aanschaffen van wapens verliep moeizaam. Veel buitenlandse wapenfabrikanten produceerden voor de eigen markt en door de economische crisis zaten er grenzen aan de financiële mogelijkheden van het Rijk. De regering riep daarom gemeenten en bedrijven op bij te dragen aan de verdediging van het land. Een aantal grote Delftse bedrijven, waaronder de Gist- en Spiritusfabriek en Calvé aan de Wateringseweg, besloten luchtverdedigingswapens aan te schaffen. Op het terrein van Calvé werd op een oude fabriekshal luchtafweergeschut geplaatst. In 1939 werd aan de Lange Kleiweg, op het huidige TNO-terrein, een vestiging van de munitiefabriek Artillerie Inrichtingen geopend.

De Artillerie Inrichtingen omstreeks 1939. Rechtsonder, naast de kassen, is het terrein te zien waar tegenwoordig de Van Hardenbroeklaan ligt.

In hetzelfde jaar werd de algehele mobilisatie afgekondigd. Op strategische punten werden militairen gestationeerd, onder andere bij vliegveld Ypenburg dat destijds op Rijswijks grondgebied lag. Het vliegveld lag aan de overzijde van de Vliet, enkele honderden meters ten zuidoosten van de haven van Rijswijk.

In de nacht van 9 op 10 mei 1940 bleek dat Nederland deze keer niet neutraal zou blijven. Duitse grondtroepen trokken vanuit het oosten het land binnen en bij een groot aantal vliegvelden, vooral rond Den Haag en Rotterdam, landden parachutisten en vervolgens transportvliegtuigen met troepen en materieel. De landingstroepen bij de vliegvelden rond Den Haag hadden als doel de koningin en de regering gevangen te nemen en zo het land tot overgave te dwingen. Ook op en rond vliegveld Ypenburg landden parachutisten en vliegtuigen. Onder andere vanuit de luchtverdediging bij Calvé werden zij beschoten. Ook aan onze zijde van de Vliet landden parachutisten. In het boek *Om Nooit te vergeten: Rijswijk in de Tweede Wereldoorlog* staat hierover het volgende geschreven: 'Op de daken van de huizen aan het Jaagpad kwamen parachutisten terecht. Bij bleker J.P. van Zon op nummer 23 drong een gewonde parachutist binnen.'

Men bood hem aan te verzorgen, maar de Duitser weigerde dit omdat hij verder wilde naar Ypenburg. Toen hij de voordeur uitging werd hij door dodelijk mitrailleurvuur getroffen. Alle ruiten braken, maar binnen raakte niemand gewond.' Een Duits transportvliegtuig stortte neer op het weiland tussen het spoor en de Lange Kleiweg, iets ten zuiden van het huidige volkstuincomplex 'De Schoffel' .

*Ypenburg, een Duitse soldaat bij een beschadigd vliegtuig. Mei 1940
(collectie Haags Gemeentearchief)*

Na de overgave van Nederland op 15 mei 1940 ging de geschiedenis van onze buurt gelijk op met die van de rest van het land. In het begin merkten de meeste inwoners weinig van de bezetting, maar na enkele maanden begon het aantal restricties toe te nemen. Er werd een avondklok ingesteld en steeds meer voedsel was alleen via distributiebonnen te verkrijgen. Bewoners van het Jaagpad, 't Haantje en de Delftweg konden deze bonnen ophalen bij café t Haantje (zie ook het buurtblad van februari 2020).

Op het terrein van de Artillerie Inrichtingen, het huidige TNO terrein, werd aan het begin van de oorlog een Rijksfabriekskeuken gevestigd. Zij had als doel bedrijven van voedsel te voorzien. De Rijksfabriekskeuken viel onder het Rijksbureau

Voedselvoorziening in Oorlogstijd dat onderdeel was van het ministerie van Landbouw.

Voor Joodse inwoners, waarvan een aantal aan het Jaagpad woonden, werden de regels al snel veel strenger. Langzaam werden zij uit het openbare leven verbannen. Vanaf 1942 werden Joodse inwoners op grootschalige wijze opgepakt en gedeporteerd. Dit overkwam drie leden van de familie Vilbach die aan Jaagpad 57 woonden. Net als veel andere Joodse landgenoten werden zij in een concentratiekamp vermoord.¹

De Duitse oorlogsmachine vroeg veel mankracht. Daarom werden vanaf 1942 jonge mannen opgeroepen om te werken in Duitsland. Omdat velen bij de oproep niet verschenen en

onderdoken, vonden razzia's plaats, onder andere aan het Jaagpad.² Sommige opgepakte jonge mannen uit Den Haag werden per rijnaak via de Vliet naar Rotterdam vervoerd. Bewoners van het Jaagpad zagen deze boten voorbij varen.

In de loop van 1944 werd het zuiden van Nederland bevrijd. De verwachting was dat de rest van het land snel zou volgen en dit leidde op 5 september tot Dolle Dinsdag. Maar het geallieerde offensief liep vast en het grootste gedeelte van het land, waaronder het westen, bleef in handen van de Duitsers. De Duitse bezettingsmacht richtte zich hierna nog meer dan voorheen op inbeslagname van voedsel en grondstoffen voor de oorlogsvoering. Het transport hiervan gebeurde vooral via het spoor.

¹ Zie ook het artikel 'De struikelstenen aan het Jaagpad' in dit blad.

² Zie www.dedassigedriehoek.nl/buurt/geschiedenis, hier vindt u een artikel met dagboekfragmenten die gemaakt zijn tijdens een razzia in december 1944 van Jan Kousemaker, destijds de bewoner van Jaagpad 72. Het artikel is op 25 november 1994 verschenen in de Delftsche Courant.

Distributiebonnen waren op te halen bij café 't Haantje. Nieuwsblad van de dag – 7 december 1943

Om dit te frustreren vond in september 1944 een spoorwegstaking plaats en werden aanslagen gepleegd op spoorlijnen. Zo ook op het spoor bij 't Haantje. Een verzetsgroep blies hier eind september een stuk spoor op. Het was snel gerepareerd en in de late avond van 6 oktober vond een tweede aanslag plaats. Ook deze keer kon het spoor weer snel hersteld worden, maar ditmaal nam het Duitse leger, zoals steeds vaker bij dergelijke aanslagen, wraak. Op 7 oktober werden als represaille tien eerder gevangen genomen verzetsstrijders uit Den Haag, die niets met de aanslag te maken hadden, bij de spoorwegovergang geëxecuteerd.

Het beschikbare voedselrantsoen voor de burgers werd ondertussen steeds minder, dit leidde tot de hongerwinter. In oktober 1944 bestond het rantsoen voor een volwassene uit Rijswijk uit één kilo aardappelen en één brood per week. Dat is nog geen 150 gram aardappelen en twee tot drie boterhammen per dag. In de maanden daarna werd het rantsoen nog kleiner. Bewoners van steden trokken naar het platteland op zoek naar voedsel. Veel bewoners van Den Haag trokken via de veerpont en het Jaagpad naar 't Haantje en Sion om bij tuinders en boeren extra voedsel te kopen³. Kinderen die aan het Jaagpad woonden, verdienden een zakcentje bij door te helpen met het vervoer van het gekochte voedsel. Door het voedseltekort werden steeds meer mensen afhankelijk van de gemeentelijke gaarkeukens, de Centrale Keukens. De Rijksfabriekskeuken aan de Lange Kleiweg schakelde over van voedselvoorziening voor bedrijven naar voedselproductie voor de Centrale Keukens. Tijdens de hongerwinter voorzag zij een groot aantal uitgiftepunten in Den Haag, Rijswijk en soms ook andere gemeenten, zoals Rotterdam, van voedsel. Het voedsel werd vervoerd met vrachtauto's en vrachtboten. De laatste meerden aan in de Vliet ter hoogte van de (nog steeds bestaande) uitgang aan het Jaagpad (naast Jaagpad 20). Tijdens de hongerwinter had de Rijksfabriekskeuken ongeveer 500 werknemers in dienst.

*De Rijksfabriekskeuken aan de Lange Kleiweg
(W.A.M. van Veen, Documentatiegroep 1940-1945)*

³Zie ook het artikel *Het oorlogsdagboek van Wout Tersmette in dit blad*.

De geallieerde opmars zette door en vanaf begin 1945 werd duidelijk dat de bevrijding nabij was. Eind april stond de Duitse bezetter toe dat geallieerden voedselpakketten dropten boven bezet land. Eén van de plaatsen waar voedsel gedropt werd, was vliegveld Ypenburg. Veel mensen uit de omgeving trokken daar naar toe om een pakket te bemachtigen. Op 4 mei werd bekend dat Duitsland zich over zou geven en op 5 mei 1945 werd de overgave getekend. Dit leidde in het hele land tot feesten. Sympathisanten van de Duitsers, vooral NSB-ers, werden opgepakt. Bij veel huizen van NSB-ers werden de ramen ingegoooid, dit gebeurde ook bij NSB leden die aan het Jaagpad woonden. De geallieerde troepen waren nog niet direct in het hele land aanwezig. Op 8 mei reed het Canadese leger van Den Haag, via de Lange Kleiweg, naar Delft, zij werden onderweg feestelijk onthaald en gooiden sigaretten en chocolade naar de degenen die langs de weg stonden (zie de foto op de voorpagina van dit blad). In de weken daarna namen de voedselrantsoenen toe. Langzaam begon het 'normale' leven voor veel mensen weer op gang te komen. De wederopbouw kon beginnen.

Meer dan 800 Rijswijkers hebben de oorlog niet overleefd. In het boek *Om nooit te vergeten: Rijswijk in de Tweede Wereldoorlog* staat een (niet-uitputtende) lijst van hun namen en adres. Volgens dit overzicht zijn zeven buurtbewoners tijdens de oorlog omgekomen. Het zijn:

Salomon Vilbach, Jaagpad 57, vermoord in 1943 in concentratiekamp Sobibor;
Frederika Vilbach-Aardewerk, Jaagpad 57, vermoord in 1943 in concentratiekamp Sobibor;

Anna Vilbach-Blom, Jaagpad 57, vermoord in 1944 in concentratiekamp Auschwitz;

Henoch van der Burch, Jaagpad 114, vermoord in 1944 in concentratiekamp Buchenwald

Aart Schot, Jaagpad 44A, omgekomen in 1941 in het Kanaal bij Bristol;
Cornelis Lenten, Jaagpad 113, vermoord in 1945 in concentratiekamp Oberndorf;

Catharina van Geest, Haantje 38, omgekomen in 1944 in Sassenheim.

Over vier laatstgenoemden, Henoch van der Burch, Aart Schot en Cornelis Lenten en Catharina van Geest, heb ik helaas weinig informatie kunnen vinden. Heeft u meer informatie over hen, neem dan graag contact op via buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

Meer lezen?

Het boek *Om Nooit te vergeten: Rijswijk in de Tweede Wereldoorlog* – M.J. van den Berge (Rijswijk, 1991) is mede gebaseerd op meer dan 100 interviews en is zeer goed leesbaar. Veel informatie over de gevechten rond vliegveld Ypenburg is te vinden in het boek *De Slag om Ypenburg* – E. H. Brongers (Rijswijk, 2000)

*Gewapende mannen, waarschijnlijk van de Binnenlandse Strijdkrachten, in 1946 achter een paard en wagen op de Lange Kleiweg. Op de achtergrond de watertoren.
(Archief NIOD)*

DE STRUIKELSTENEN AAN HET JAAGPAD

Wie op de stoep voor Jaagpad 57 staat, ziet tussen de grijze tegels drie koperkleurige stenen liggen. In iedere steen staat een naam gegraveerd. Het zijn struikelstenen ter nagedachtenis aan de Joodse bewoners die tijdens de Tweede Wereldoorlog in een concentratiekamp zijn vermoord. Maar wie waren zij en wat is er over hen bekend? Via de Historische Vereniging Rijswijk ben ik in contact gekomen met Marc Wijnberg. Hij is familie van de overledenen en initiator van de plaatsing van de stenen in 2017. Hij heeft mij in contact gebracht met zijn moeder, mevrouw Ilse Wijnberg-Brandt. Zij is een nicht van Anna Vilbach-Blom voor wie één van de struikelstenen is geplaatst.

Hieronder vindt u eerst een verkort artikel van de website van de Historische Vereniging Rijswijk en vervolgens het interview met mevrouw Wijnberg-Brandt.

Tussen de meidagen van 1940 en de bevrijding in mei 1945 woonden 507 Joodse Nederlanders voor kortere of langere tijd in Rijswijk: daarvan stierven er veertien in Rijswijk. Hen bleef de ellende van de kampen bespaard. 239 Joodse Rijswijkers werden in vernietigingskampen vermoord, verreweg de meeste in 1942 en 1943 in Auschwitz en Sobibor. Drie van hen woonden aan het Jaagpad 57: Salomon Vilbach, Frederika Vilbach-Aardewerk en Anna Vilbach-Blom.

Anna Blom was de jongste van de drie zusters Blom. Haar ouders waren Mozes Blom en Sara Blommekoper. Zij werd op 15 mei 1903 geboren. Op 14 juni 1933 trouwde zij te Rotterdam met Herman Vilbach. Hij was werkzaam in de boekhandel Van Stockum en later in de technische boekhandel Waltman in Delft. Anna en Herman gingen wonen op het Jaagpad 57 in Rijswijk. Zij namen de ouders van Herman in huis: Salomon Vilbach (geboren op 5 juni 1864) en Frederika Vilbach-Aardewerk (geboren op 28 augustus 1864), hetgeen voor het jonge paar een forse belasting was. Begin 1939 werd hun dochter Suzanne geboren. In de eerste oorlogsjaren konden zij zich in Rijswijk handhaven, zij het dat Herman zijn baan kwijtraakte. Aangezien de situatie voor de Joden steeds dreigender werd, besloten Anna en Herman om Suzanne ergens anders onder te brengen. Zo kwam Suzanne bij het gezin Brandt in Hilversum terecht.

In het voorjaar van 1943 stonden de handlangers van de bezetter voor de deur om de bewoners op te halen. Anna en Herman ontvluchten het huis via het dak. De inmiddels 78 jaar oude ouders van Herman lukte het niet om te ontsnappen en zij werden weggevoerd. Zij werden op 16 april 1943 in Sobibor vermoord. Herman en Anna vonden – gescheiden- een onderduikadres. Helaas werd Anna alsnog opgepakt: zij werd in december 1944 in Auschwitz vermoord. Herman en zijn dochter Suzanne overleefden de oorlog.

INTERVIEW MET MEVROUW WIJNBERG-BRANDT

Mevrouw Ilse Wijnberg-Brandt is een nicht van Anna Vilbach-Blom, voor wie één van de struikelstenen voor Jaagpad 57 is geplaatst.

Kunt u meer vertellen over uw familie en uw relatie tot Anna Blom en Suzanne Vilbach?

Mijn vader komt uit een Rooms Katholiek gezin in Duitsland. Toen het politieke klimaat daar in het begin van de jaren '20 veranderde door de opkomst van het nationaal-socialisme, heeft hij besloten naar Nederland te emigreren. Daar ontmoette hij mijn moeder en, hoewel zij uit een traditioneel Joods gezin kwam, zijn zij getrouwd en hebben drie kinderen gekregen. Mijn moeder en Anna Blom, een van de bewoners van Jaagpad 57, waren zussen. Mijn vader en moeder zijn na hun huwelijk in Hilversum gaan wonen en hier ben ik in 1930 geboren. Mijn zus Vera is acht jaar later geboren. Zij was een jaar ouder dan Suzanne, de dochter van Anna. Wij woonden tijdens de Tweede Wereldoorlog in een groot huis aan de 's Gravelandseweg. Toen het leven van Joodse Nederlanders door de maatregelen van de nazi's steeds moeilijker werd, heeft de familie besloten dat Suzanne bij ons kwam wonen omdat het daar veiliger voor haar was dan in Rijswijk. Suzanne speelde veel met mijn zus Vera, zij scheidden ten slotte maar één jaar. Suzanne leefde in ons gezin naar de buitenwereld toe alsof mijn ouders vier kinderen hadden in plaats van drie.

Wat weet u van Suzanne Vilbach en haar vader, Herman Vilbach?

Tijdens de oorlog is Suzanne behalve bij ons ook op verschillende andere adressen ondergebracht. Bij de inval van de nazi's in het huis aan het Jaagpad 57 zijn de ouders van Herman opgepakt. Anna en Herman zijn gevlucht en zijn volgens mij ondergedoken op één van de Zuid Hollandse eilanden. Zij zaten ondergedoken in verschillende boerderijen die niet ver van elkaar lagen, dus zij konden elkaar soms wel heimelijk ontmoeten. Bij de woning waar Anna was ondergedoken heeft een inval

plaatsgevonden waarbij zij is opgepakt. Zij is naar Auschwitz gedeporteerd waar zij is vermoord. Ik weet nog dat in 1944 Herman bij ons huis in Hilversum aanbelde om Suzanne te zien. Hij had zijn dochter twee jaar niet gezien.

Ik weet niet zoveel meer over Suzanne. Mijn zus Vera weet meer dan ik, zij heeft altijd een nauwe band gehouden met Suzanne. De oorlog heeft een zeer zware wissel getrokken op de hele familie. Als ik mijn zus nu zal vragen naar meer informatie over Suzanne, denk ik dat ik te veel oude wonden openrijt. Wat ik zelf nog weet van Suzanne is dat ze zeer intelligent was. Wel heeft zij een moeilijk leven gehad, zij heeft de oorlog nooit kunnen verwerken. Herman is na de Tweede Wereldoorlog hertrouwd en heeft nog een dochter gekregen. Hij is ruim 80 jaar oud geworden.

Wat voor rol heeft de oorlog in uw leven gespeeld?

Ik weet nog dat wij na de oorlog terugkwamen in ons huis. Mijn vader had zijn postzegelverzameling bij iemand in bewaring ondergebracht. Toen hij deze terug kwam halen ontkende deze dat mijn vader de verzameling aan hem had gegeven. Wij noemden deze mensen 'bewariërs'. Nederland heeft zich slecht gedragen tijdens de Tweede Wereldoorlog. In België en Noorwegen zijn minder Joden omgebracht. De Joodse Raad heeft een kwalijke rol gespeeld.

Mijn man heeft drie jaar in Auschwitz gezeten. Dit heeft zijn leven getekend en ook het mijne. Na de oorlog wilden wij verder met ons leven gaan en niet terugkijken. Mijn man heeft in 1954 zijn eigen bedrijf gestart en wij hebben altijd hard gewerkt. Ons gevoel hebben we altijd op nul gezet. De oorlog speelt nog steeds in mijn leven, dat geldt in nog grotere mate rond de herdenkingen in mei. Er is geen dag dat ik er niet mee bezig ben.

Stolpersteine, ook bekend als struikelstenen, is een project van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Het is een over geheel Europa verspreid monument voor de slachtoffers van het nationaalsocialisme. Demnig brengt deze gedenktekens aan in het trottoir voor de vroegere woonhuizen van mensen die door de nazi's gedeporteerd of vermoord zijn. Zijn motto is: 'Een mens is pas vergeten als zijn of haar naam vergeten is'. In Rijswijk zijn een tiental struikelstenen geplaatst. In Delft zet een stichting zich in voor de plaatsing van struikelstenen, zie www.herinneringsstenendelft.nl

HET OORLOGSDAGBOEK VAN WOUT TERSMETTE

In het vorige buurtblad stond een in memoriam voor mevrouw Cor Tersmette. Zij is geboren in 1922 en heeft haar hele leven aan het Jaagpad gewoond. Haar broer, Wout Tersmette, is zes jaar na haar geboren en is inmiddels 92 jaar oud. Hij heeft van 1942-1945 een dagboek geschreven dat hij in 2008 in eigen beheer heeft uitgegeven. Het dagboek heb ik van een buurtbewoner geleend en vond het direct zeer bijzonder. Het geeft enerzijds een beeld van het leven van een middelbare scholier dat ook vandaag de dag zou kunnen plaatsvinden. Hij gaat naar school, doet zijn huiswerk, sport (hockey bij BHC, de voorloper van Ringpass), bezoekt voetbalwedstrijden en spreekt met vrienden af. Maar tegelijkertijd beschrijft het dagboek de dreiging van razzia's, het nieuws van het front en de Jodenvervolging. Zo schrijft hij over zijn Joodse klasgenoot Alex Doodewaard, met wie hij vaak naar school fietste. Op een dag kwam hij niet meer. Daar werd op school heel geheimzinnig over gedaan. Achteraf blijkt Alex Doodewaard in 1943 in Sobibor vermoord te zijn. Vanaf de herfst van 1944 wordt in het dagboek duidelijk dat de rantsoenen kleiner worden. De honger lijkt alles te beheersen. Tersmette beschrijft gedetailleerd wat het gezin eet, welk voedsel er bij tuinders en boeren beschikbaar is en wat de prijs hiervan is.

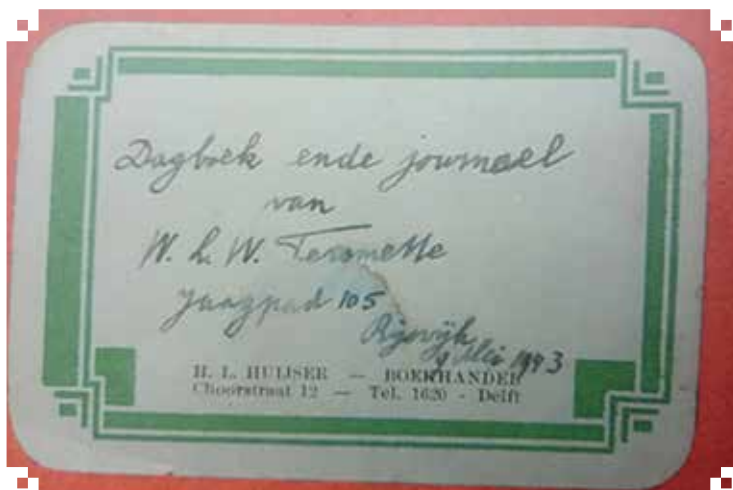
*Wout Tersmette met zijn drie zussen,
vlnr Cobi, Cor en Nel (ca. 1940)*

Het bijzondere vind ik dat de plekken die hij beschrijft nog steeds bestaan. Als bijbaantje werkt hij bij de familie Klapwijk van Boerderij Breedam aan 't Haantje 11. Hij helpt daar met het hooien en de tomatenoogst. Ook bij Harm Vriend, die tussen de Lange Kleiweg en de spoorweg grond bezat en de grondlegger van Groenrijk 't

Haantje is, werkt hij op het land. In de zomer zwemt hij, net als veel kinderen nu, vaak in de Vliet. Hieronder staan een paar fragmenten met daaronder mijn toelichting.

Voorkant van het dagboek.

Het is gekocht bij boekhandel Huijser, sinds 2018 Paagman geheten, aan de Choorstraat in Delft.

Mei-juni 1944

Honderden Hagenaars komen groente op Sion halen. Leen de Veerman heeft het weer druk. Dikwijls staan er controleurs of landwacht. Deze laatste is een organisatie van de Moffen. N.S.B.-ers zitten erin. Zij moeten de Nederlandse bevolking zogenaamd beschermen tegen terreurdaden enzovoorts.

In werkelijkheid is het een schoftenstelletje. De groente afpakken kan dit ploertendom, voor de rest lopen zij maar een beetje te paraderen met jachtgeweer.

Het voedseltekort werd in 1944 in steeds groter. Veel bewoners van steden en dorpen trokken langs boerderijen om daar voedsel te kopen. Veel bewoners van Den Haag namen tram 1 naar Delft, stapten uit bij halte Pasgeld (tegenwoordig halte Brasserskade geheten), en namen dan de veerpont van de Delftweg naar het Jaagpad. Leen van Velzen was destijds de pontbaas. Zijn dochter Wil Westra-van Velzen woont nog steeds aan het Jaagpad. Zij vertelde mij kortgeleden dat haar vader vaak de roeiboot, die toen als pont gebruikt werd, inruilde voor een Westlander, een schip dat vaak gebruikt werd voor het vervoer van tuinbouwproducten. Doordat een Westlander groter is, kon hij de steeds groeiende stroom passagiers blijven overzetten. Van het Jaagpad verliep de voedseltocht via 't Haantje naar Sion en het Westland. Zowel de heer Nowé (zie buurtblad juni 2019) als de heer de Graaf (zie buurtblad februari 2020) vertelden mij dat zij, net als veel andere kinderen uit de buurt, wat bijverdienden met het vervoeren van het ingeslagen voedsel. De heer de Graaf vertelde mij ook dat op de hoek van 't Haantje en de Lange Kleiweg vaak leden van de Landwacht stonden die geregeld voedsel in beslag namen.

Dinsdag 5 september 1944

We zitten vol spanning voor wat er weldra gebeuren zal. 's Nachts zijn kanonnen over het Jaagpad gekomen, richting Den Haag. Men beweert dat Breda gevallen is. Of het waar is, zal later op de dag blijken, maar het is wel zeker dat ze er kort bij zitten. De radio roept officieel dat Breda gevallen is. Dan hoor je dat Rotterdam reeds bezet is en dat weldra Delft bevrijd zal zijn. Iedereen is zo'n beetje dwaas geworden. De Moffen zelf steken Iepenburg aan (de boerderij). 's Middags vertrekt de commandant van de landwacht die op het Jaagpad woonde, een grote Wehrmachtauto bracht de hele rotzooi weg onder onderdrukt hoongelach van de mensen. Dan horen we 's avonds weer dat Rotterdam niet gevallen is en dat de geallieerden waarschijnlijk nog voor de Moerdijk staan.....

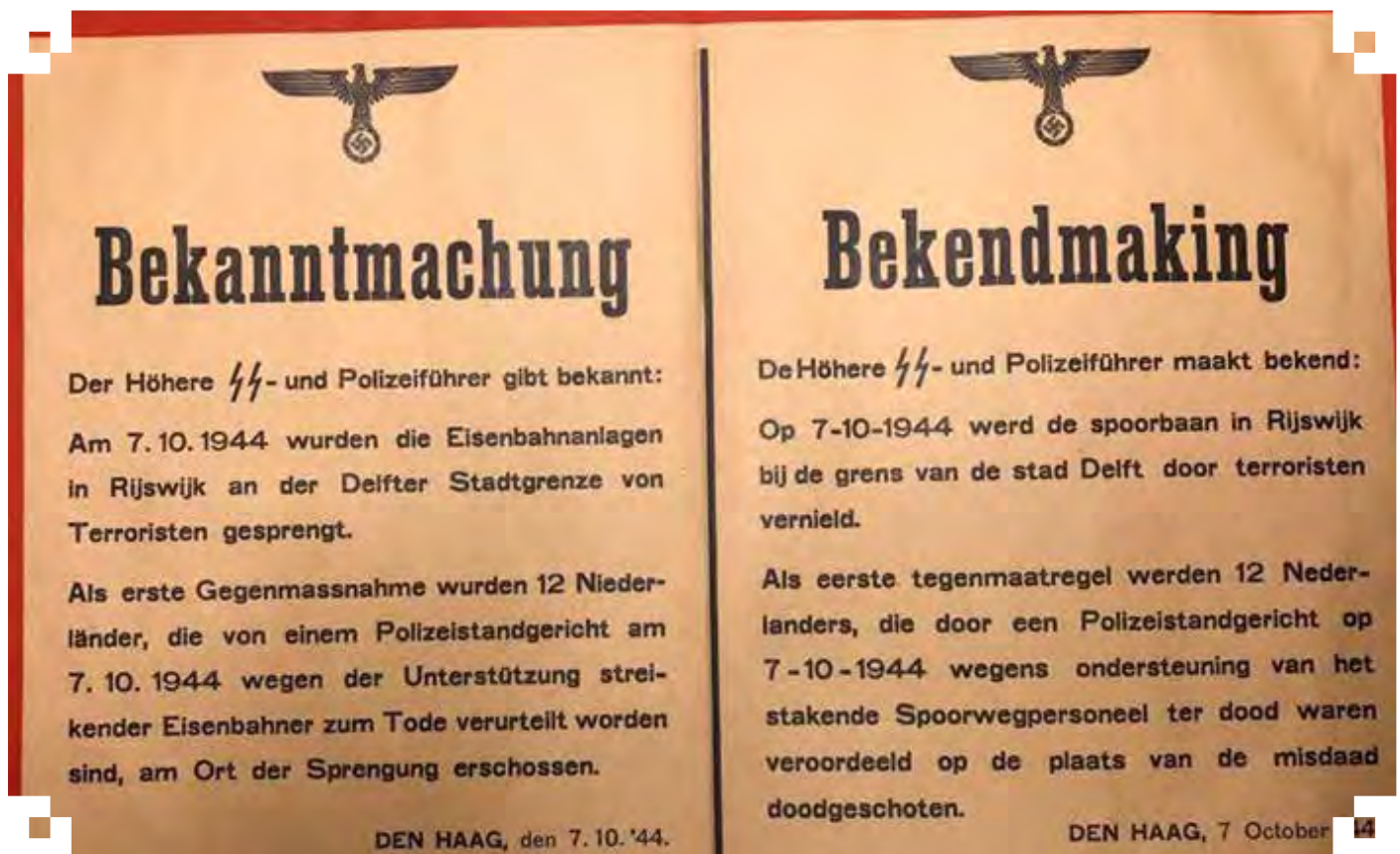
Op 5 september, Dolle Dinsdag, ging het gerucht dat de geallieerde troepen doorstootten naar de Randstad. Dit bleek niet waar te zijn. In het dagboek beschrijft Tersmette bijna dagelijks de opmars van de geallieerden. In de eerste jaren kreeg hij de informatie via de radio, die de familie, ondanks de plicht deze in te leveren, had en later via illegale bladen als Trouw en van mensen die nog wel een radio bezaten.

Zaterdag 7 oktober 1944

Vandaag is een van de ergste dingen gebeurd die ik ooit heb meegemaakt. We liepen op het Haantje. Toen moesten we halt houden van een paar Moffen. We mochten er niet door. Dan hoorden we schieten en na een poosje mochten we weer verder en de Moffen waren verdwenen. Wat was er in dat kwartiertje gebeurd? Twaalf mensen werden als honden neergeschoten. Zij waren gefusilleerd en hadden tegen het hek van de spoorlijn gestaan op de tuin van Van Ruijven. Het waren 12 onschuldige mensen die terecht stonden omdat ze vrijdagavond de spoorlijn weer hadden opgeblazen. Op de plaats van de misdaad zo zeiden de schoften waren zij gefusilleerd. De lijken lieten zij liggen zoals zij gevallen waren. We liepen er als een der eersten langs. Vreselijk was het dit onschuldige bloed te zien. 's Avonds zijn zij weggehaald door de gemeente. Dit was een staaltje van het Germaanse heldendom. Het waren Grüne Polizei. De onschuldigen zullen gewroken worden."

In 1944 pleegde het verzet steeds vaker aanslagen op spoorlijnen om zo het transport van Duitse goederen te dwarsbomen. Een Delftse verzetsgroep pleegde op 25 september een aanslag op het spoor bij 't Haantje. Enkele stukken rails en een

mast werden vernield. De schade werd snel hersteld. In de late avond van 6 oktober vond een tweede aanslag plaats. Op drie plaatsen waren stukken uit de rails geslagen en de bovenleiding was op twee plaatsen beschadigd. Als represaille vermoordde de Duitse bezettingsmacht steeds vaker gevangen genomen verzetsstrijders. Zo ook bij 't Haantje. Op 7 oktober werden tien eerder gevangengenomen leden van een Haagse verzetsgroep, die niets met de aanslag te maken hadden, naar de plaats van de aanslag gebracht en doodgeschoten. Hun namen staan op het monument dat sinds 1973 bij de spoorwegovergang staat. Opvallend is dat Tersmette schrijft over 12 in plaats van 10 personen. Op de poster die de Duitse politie na de aanslag in de omgeving ophing, staat ook dat er 12 personen zijn doodgeschoten.

Maandag 5 februari 1945

Vandaag hebben we tulpen schoongemaakt. Moeder kookt ze voor morgen.

Dinsdag 6 februari 1945

Bollen gegeten door aardappels en in de pap. Niets lekkers, maar ja, slikken maar.

Toch de pap was niet om te eten, we zijn er allemaal moedeloos onder.

We horen haast geen nieuws ook

Zaterdag 14 april

...Op het Jaagpad zijn twee oude mensen van ondervoeding gestorven. De nood wordt nu wel zeer hoog. Er is groente zat te krijgen, maar schandelijk hoge prijzen. Een bloemkooltje f5,-. Ze moeten gauw komen de geallieerden, anders is het voor de meeste mensen niet meer nodig. Ik heb een fijn boek over de slaapziekte, prachtig de strijd tegen de microben.

Vrijdag 4 mei 1945

Tingelingeling. Het is reeds 9uur wie zal dat zijn? Het is Cor van Zon. Nu heb ik pas nieuws zegt ze. Er is VREDE. De Engelse koning moet zojuist gesproken hebben, We rennen naar buiten en jawel hoor, iedereen die weet het al. We zijn gek van blijdschap. Het is waar, de VREDE is gekomen. Reeds 's avonds houden we een optocht op het Jaagpad met vlaggen enz. In Den Haag en Delft zijn de mensen vol blijdschap. Maar hoe het precies in elkaar zit weten we nog niet want we hebben geen radio. Reeds knallen er voetzoekers en horen we Oranje liedjes zingen. Bij de Centrale keuken is de vlag gehesen.

Op 5 mei wordt de overgave van Duitsland officieel bekrachtigd met de ondertekening in hotel de Wereld in Wageningen. Tersmette is de volgende dagen in Leiden, Den Haag en Delft en beschrijft de feestvreugde. Hij gaat daarbij onder andere in op de NSB-ers die worden opgepakt en bij wie de ramen worden ingegooid. Dit laatste gebeurde ook bij woningen van NSB leden aan het Jaagpad. Op het Jaagpad vonden in de meidagen ook feesten plaats. Voor de jeugd werd aan het Jaagpad een hardlooppwedstrijd georganiseerd waar hij als tweede eindigde. De weken daarna nam de voedselvoorraad toe. Langzaam begon het gewone leven weer meer vorm te krijgen. In augustus stopt zijn dagboek. Toen ik Wout Tersmette afgelopen oktober belde, vertelde hij mij dat hij toen met zijn studie geneeskunde begon en hij het al snel zo druk had, dat hij niet meer aan het schrijven van het dagboek toekwam.

Na zijn studie geneeskunde is Wout Tersmette naar Aarle Rixtel in Noord-Brabant verhuisd waar hij tot zijn pensionering huisarts was. Hij woont nog steeds in deze gemeente. Hockey speelt hij niet meer, wel is hij het oudst spelende lid van Helmondse Golfclub Overbrug. Op de website van deze vereniging is een interessant interview uit oktober 2019 te lezen waarin hij onder andere ingaat op zijn jeugd in Rijswijk¹.

¹ www.hgc-overbrug.nl/2019/10/wout-tersmette/over-zijn-leven.

Het volgende buurtblad verschijnt in het voorjaar.

Daarin, onder voorbehoud, artikelen over:

- Het (bijna) 40-jarig bestaan van dit buurtblad en haar voorganger;
- De nieuwe spoortunnel tussen de Laan van 't Haantje en de Lange Kleiweg;
- De wijngaard die in de jaren '70 in het Elsenburger Bos lag.

Alle kopij is welkom. Stuur uw artikel, oproep, foto etc. voor 1 maart 2021 naar
buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

*Foto op volgende pagina:
Uitzicht vanuit de watertoren, oktober 2020. De tunnel onder het spoor is al goed
zichtbaar. (Foto: Kai Romme)*

